

Aif Rolin

Mukulamesse

Opplævelse og læring i kirken

Kirken er et læringssted for barn og unge som er i ferd med å utvikle et bevisst forhold til det religiøse. Flere menigheter som arbeider med å gjøre gudstjenestene til et godt sted å både være og lære, har begynt å ta i bruk nye gudstjenesteformer som supplement til høymessene. En av disse er Mukulamessen, som her vil bli presentert og vurdert som læringssted.

DÅPSOPPLÆRING

Målet for dåpsopplæringen i Den norske kirke er å lære barnet å kjenne den treenige Gud og å leve som kristen i forsakelse og tro, tilbedelse og tjeneste. Denne opplæringen har menighetens ansvar for sammen med foreldre og faddere. Barnet er døpt inn i menighetens fellesskap, og menighetens pedagogiske holdopp-gave er å tilrettelegge en opplærings som gjør det mulig for dåpsbarnet å bli værende i menighetens fellesskap når det vokser opp. Det innebærer at menigheten må tilby et pedagogisk miljø hvor barn og unge kan få leve med i menighetens liv og oppleve tilhørighet. Dette kan skje gjennom søndagsskole og forskjellige klubber og kor, men det er også nødvendig å arbeide med å utvikle gudstjenesten som læringssmiljø.

GUDSTJENESTEFORNYELSE

Gudstjenesten ble grundig analysert og vurdert bl. a. som læringssmiljø i Den norske kirkes prosjekt «Gudstjenestefornyelse/evangelisering» fra 1992 til 1994. Prosjektleder Bent Reidar Eriksen uttrykker noen av visjonene for prosjektet i et intervju hvor han bl. a. sier: «Vi må ikke bare ta litt hensyn til den oppvoksende slekt av og til, men vårt forhold til barn og unge er avgjørende for hele vår gudstjenesteditet. Dette samsvarer med den vekt som er lagt på gudstjenesten i «Plan for dåpsopplæring».¹ Arbeid for å imøte-

Arbeidet med gudstjenestefornyelse har i mange menigheter ført til opprettelse av gudstjenestevalg som har drevet kreativ nytenkning omkring gudstjenesten. Disse utvalgenes idédugnader har flere steder bidratt til en ettertenget fornyelse av høy-messene. Men det er grenser for hvor mange nye «vri» en kan og bør gjøre i en høymesse. Flere gode forslag blir dermed kanalisert til andre fellessamlinger i menigheten, gjerne i form av alternatve gudstjenester som f. eks. Tomasessen eller nå også Mukulamessen, som skal presenteres her.

MUKULAMESSE

Navnet vitner om messens opphav. «Mukula»

er et finsk ord. Det betyr både en blomsterløk som vi setter i jorda, og er et kalleord for små barn. Begge er spirende liv som skal vokse til enda mer liv.

Mukulamessen er lansert i Norge av Indremisjonsselskaps musikkavdeling. Det er gitt ut et liturgihefte, og det arrangeres kurs i hvordan messen skal gjennomføres i praksis.

Målgruppe

Messen åpner med velkomstord som slår an en uformell tone og sier hvem som er den primære målgruppen: «Spesielt er alle dere barn velkommen. Her får barn være barn og ikke små voksne. Og ingen skal hysje på dere og si at dere forstyrrer de voksne».⁴ Mukulamessen er blitt til etter inspirasjon fra Tomasessen, og den karakteriseres i liturgiheftet som «en Tomasmesse for barn».⁵

Selv om barna er i sentrum, er Mukulamessen mer enn en barne gudstjeneste. Den er ment å være en gudstjeneste for hele familien, for mennesker i alle aldre, og ved flere av leddene i messen er det lagt opp til at barn og voksne skal delta sammen.

Innledning

Messen innledes med prosesjon og inngangssang. I prosesjonen – med både barn og voksne – går først en med kors og deretter noen med blomster sammen med de øvrige medvirkende.

Etter en velkomsthilsen, som også framføres av barn og voksne sammen, kommer Mukulasangen. Teksten spiller på mukulas dobbelte betydning blomsterløk/småbarn: «Kjære far i himmelen, i lyset vil vi være, så vi kan bli som Mukula, og vokse til din ære!»

SYNDSBEKJENNELSE

Neste ledd i messen er syndsbekjennelse, tilgivelse og takkessang. Her kan det først være en kort innledning bestående av en kort fortelling som hjelper barna til å forstå hva syndsbekjennelse er og hvorfor det er nødvendig å be om tilgivelse. Selvsynds-

er et finsk ord. Det betyr både en blomsterløk som vi setter i jorda, og er et kalleord for små barn. Begge er spirende liv som skal vokse til enda mer liv.

Mukulamessen er lansert i Norge av Indremisjonsselskaps musikkavdeling. Det er gitt ut et liturgihefte, og det arrangeres kurs i hvordan messen skal gjennomføres i praksis.

Messen åpner med velkomstord som slår an en uformell tone og sier hvem som er den primære målgruppen: «Spesielt er alle dere barn velkommen. Her får barn være barn og ikke små voksne. Og ingen skal hysje på dere og si at dere forstyrrer de voksne».⁴ Mukulamessen er blitt til etter inspirasjon fra Tomasessen, og den karakteriseres i liturgiheftet som «en Tomasmesse for barn».⁵

Selv om barna er i sentrum, er Mukulamessen mer enn en barne gudstjeneste. Den er ment å være en gudstjeneste for hele familien, for mennesker i alle aldre, og ved flere av leddene i messen er det lagt opp til at barn og voksne skal delta sammen.

Innledning

Messen innledes med prosesjon og inngangssang. I prosesjonen – med både barn og voksne – går først en med kors og deretter noen med blomster sammen med de øvrige medvirkende.

Etter en velkomsthilsen, som også framføres av barn og voksne sammen, kommer Mukulasangen. Teksten spiller på mukulas dobbelte betydning blomsterløk/småbarn: «Kjære far i himmelen, i lyset vil vi være, så vi kan bli som Mukula, og vokse til din ære!»

Neste ledd i messen er syndsbekjennelse, tilgivelse og takkessang. Her kan det først være en kort innledning bestående av en kort fortelling som hjelper barna til å forstå hva syndsbekjennelse er og hvorfor det er nødvendig å be om tilgivelse. Selvsynds-

Skrittlæsning og preken

Lesning fra Bibelen er et sentralt ledd i messen, og bibelleseren er alltid et barn. Bibelsangen «Best av alle bøker», som innleder skrittlæsningen, åpner med ordene: «Best av alle bøker er en bok jeg ofte ser. Og hver gang jeg leser der, forstår jeg mer og mer.»⁷ Her legges listen så høyt at mange nok vil merke avstand mellom tekstens jeg og sitt eget jeg. Det er ikke få som strever med både hyppigheten i bibellæsningen og veksten i forståelse. Teksten kan forsvares med at alle har godt av noe å strekke seg etter, og at alt ikke kan uttrykkes i en enkelt tekst. Samtidig bør en vær på vakt overfor ekskluderende elementer i en messe som vil favne bredt.

En sang som passer til bibelteksten, dannet opp takt til prekenen. Det anbefales å trekke flere barn og voksne med både i forbindelse og i gjennomføringen av prekenen, og det er forslag til bruk av drama og dokketeater.

Trosbekjennelse

Trosbekjennelsen er nyskrevet. Formuleringene er enkle og livsnære, de er innholdsrettet uten å virke tunge, og de har et personlig preg som kan minne om Luthers forklaringer:

(Forts. s. 29)

Gudstjenesteleder ønsker velkommen til fellesskap og bevertning etterpå og inviterer frivillige til å være med på forberedelser til neste Mukulamesse.

NOE Å LÆRE

Mukulamessen har et variert læringsmiljø som gir deltakerne mange forskjellige impulser. Det mest særpregede i forhold til tradisjonelle høymesse: er mer bruk av sansene, større deltakelse og sterkere prioritering av fri bønn.

Det ligger en klar målsetting bak bruken av flere forskjellige uttryksformer: «I planleggingen ønsker vi at barna skal bli tatt vare på som helhetlige skapninger. Denne gudstjenesten, som er laget for dem spesielt, burde da være en opplevelse for ulike sanser. Vi skal ikke bare synge og høre på prekenen, det må også være noe å se på, ta i, lukte på, smake på». Dette blir realisert blant annet gjennom utsmykkingen av kirkerommet og bønnehytene.

Mukulamessene er samarbeidsprosjekter som gir mange barn og voksne anledning til å delta i både planlegging og gjennomføring. Ved avslutningen av hver messe inviteres som nevnt alle som vil til å delta i forberedelsen av den neste, og oppgavene underveis i mes- sen er fordelt mellom voksne og barn eller de blir utført av barn og voksne i fellesskap.

I bønnedelen, som utgjør en stor del av messen, blir mye overlatt til den enkelte initiativ. Deltakerne kan velge mellom flere forskjellige aktive aktiviteter, og bønnenes form og innhold vil i stor grad variere fra den ene til den andre. Denne uvante friheten i en gudstjeneste oppleves nok svært forskjellig. Det er for eksempel nærliggende å anta at de mest ressurssterke vil føle glede over å kunne slippe seg løs, mens andre med mindre ressurser kan føle seg utrygge og overlatt til seg selv. Jeg håper at arrangementer av Mukulamesser vil undersøke hvordan dette oppleves av forskjellige mennesker. Det kan gi grunnlag for å vurdere hvor vidt innføring av valgfrie elementer bidrar til å styrke fellesskapet, eller hvor menigheten synger en «reisesang».

(Forts. fra s. 20.)

1 Gud, min kjære Far, jeg tror at du skaper ved ditt ord. Mat og venner har jeg fått, alt som du har gitt er godt.

2 Jesus Krist, jeg tror på deg. Du har gitt ditt liv for meg. Ingen andre som jeg vet, er så full av kjærlighet.

3 Helligånd, jeg tror på deg. Du gjør Jesus kjent for meg. Bare sannhet vil du ha, du gir trøst og gjør meg glad.

Bønn

Når messen har vart ca. en halv time, begynner bønnedelen. Da vandrer «mukula-folket» nær bønnedelen. I noen hytter finnes ting å røre ved, ta på, knytte bønn til på en fysisk måte. En hytte kan være «stikk-innom-hytte» med plass til bare en eller svært få. En annen kan være «hviskehytte» hvor en kan gå for å hviske en viktig sak til seg selv, noen andre eller Gud. I en tredje bønnehytte kan deltakerne be høyt eller stille, skrive bønnelapper eller lage tegninger. Under bønneavdelingen kan dessuten «de som vil komme til alteret og knele for å bli velsignet, enten alene, som familie eller som stortamilie. I misjonslysesstaken, eventuelt gå løben, kan en tenne lys for misjon, og kanskje finnes det en sandkasse utendørs hvor en også kan tenne bønnelys for noen en gjerne vil be for. Her står familien og eventuelt hjelpelysteneren, svarer på spørsmål og passer på sikkerheten». Bønnedelen rammes inn av en bønnesang og en takkesang.

Avslutning

Mukulamessen avsluttes med Fader vår, en nykrevet velsignelse og utgangsprosasjon

om det fører til ønsket individualisering og

privatisering.

Fra religionspedagogisk synsvinkel er

Mukulamessen preget av et læringsmiljø som

er rikt på opplevelser. Her får barn og unge

god anledning til å gjøre oppdagelser og få

erfaringer av religiøst liv i praksis. Dermed

får de også bedre forutsetninger for «å lære

... å kjenne den treenige Gud og å leve som

kristen i forsakelse og tro, tilbedelse og tje-

neste», som det står i målsætningen for dåps-

opplæringen i Den norske kirke.

Mukulamessen har utvilsomt verdifulle

elementer som en kan vurdere å overføre til

mer tradisjonelle familiegudstjenester, for

eksempel å slippe barna mer til alene eller

sammen med voksne i ledelsen av flere ledd

i gudstjenestene. En bedømmelse av

Mukulamessens (og Tomasmessens) bidrag til

gudstjenestefornyelsen generelt, må bygge på

grunnligere analyser og vurderinger av en-

kette gudstjenesteledd ut fra sammenhengen

de står i, for eksempel slike som er levert av

NOTER

Bjørn Sandvik og Per Lønning nar det gjel-
der innføringen av evangelieprosesjon.⁹

1. Reymert, Ø.T.: «Gudstjenestefornyelse og

evangelisering», *Prismet* 4/1993, s.183.

2. *Ibid.*, s. 184.

3. *Ibid.*

4. Anna-Mari Kaskinen: Mukulamesse,

Indremisjonsselskapets musikkavdeling, Oslo

1995, s.3.

5. *Ibid.*, s.38.

6. *Ibid.*, s.9.

7. *Ibid.*, s.10.

8. *Ibid.*, s.41.

9. Bjørn Sandvik: «Gudstjenestefornyelse –

fortsatt et satsningsområde», Luthersk kirke-

tidende årg. 131 nr. 17 1996, s. 524–526 og Per

Lønning: «Evangelieprosesjon» – på liturgiske

avveier», Luthersk kirketidende årg. 131

nr.22. 1996, s. 636–637.